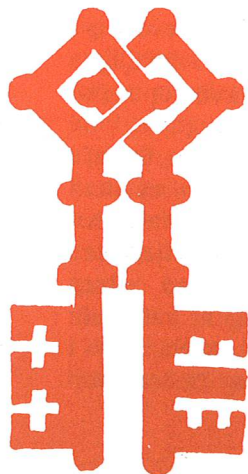
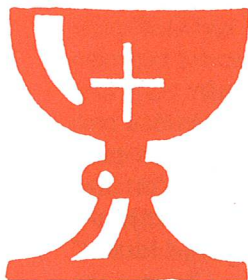
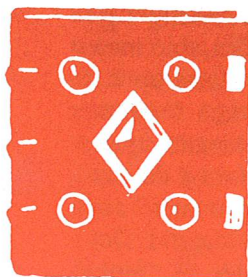

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

2 / april 1996

ISSN 0903-6113

ARS LITURGICA, MARIA LAACH

Træsnit fra Ars Liturgica, Maria Laach.

Jeg er den gode hyrde.
Den gode hyrde sætter sit liv til for
fårene.
- Og der skal blive én hjord, én hyrde.
(Johs. 10,11 & 16c)

EN ENGELSK SOGNEKIRKE

af sognepræst Erik Sloth, Bevtøft.

Lige i hjertet af Oxford, den gamle engelske universitetsby, ligger kirken St. Mary Magdalene. Man ville ønske, man kunne komme den lidt på afstand, se den i sin skønhed, ikke som en "city-kirke", men midt i det smilende, engelske landskab. Det lader sig imidlertid ikke gøre, med mindre man tyr til gamle stik og tegninger fra forrige århundrede. Den lille, gamle, men intakte kirkegård, som for længst er ophørt med at bruges som begravelsesplads, ligger klemmt inde mellem to store og stærkt befærdede gader - på den ene side ligger et hotel og på den anden et af Oxford-universitetets gamle, ærværdige colleges.

I St. Mary Magdalene lever man i traditionerne fra "The Oxford Movement" eller som den også kaldes "The Anglo-Catholic Revival," som i 1830'erne skabte røre og vækkelse i engelsk kirkeliv, og hvis vigtigste navne er velkendte for den, der kender lidt til engelsk kirkehistorie: Newman, Keble f.eks., to noble personligheder, Pusey, Froude m. fl., ikke mindre noble - og fremfor alt lidenskabeligt optagne af deres anliggende: at genoplive den "hele", almindelige (katolske) tro i deres fædres kirke, at virke for "gammel kristendom", et anliggende, som de deler med Grundtvig og hans efterfølgere herhjemme. I Oxford's High Street ligger stadig den statelige kirke "St. Mary the Virgin," universitetskirken, hvor Newman i

en årrække var præst, men som nu mest påkalder sig almindelig opmærksomhed ved sit tårn, som man - mod betaling - kan klatre op i.! Heller ikke inde i kirken fornemmer man meget af Newman's og de andre "oxforderes" ånd - og da slet ikke liturgisk. Jeg kommer der tilfældigvis lige ved middagstid. Det er bekendtgjort, at der er "Holy Communion" kl. 12,15. Jeg beslutter mig for at deltage og ser mig, da der endnu er god tid, lidt om i kirken. Der er en del besøgende; pludselig kommer en mand gående fra det, jeg troede var sakristiet, (men som viser sig at være en souvenirbutik) med en kop kaffe i hånden. Det viser sig, at der bagved souvenirbutikken gemmer sig et kaffehus - gotisk stil! indrettet i en tilbygning til kirken. Nå, man må ikke lade sig overraske eller forlange, at alt skal være som derhjemme, men de fleste engelske kirker er dog knap så åbenlyse i deres iver for at skaffe penge til huse, hvilket jeg jo nok véd, de *må* gøre delvis på denne måde - og ved frivillige kollekter, der fortrinsvis optages under gudstjenesten.

Da jeg nærmer mig koret for at deltage i gudstjenesten, viser det sig, at altergangsgudstjenesten er blevet afløst af en gudstjeneste *uden* altergang, men *ellers* efter rituallet. Det viser sig at være af hensyn til ferien - og hvem véd - måske af hensyn til de ekstraordi-

nært mange besøgende, som jo kunne synes, det var mærkeligt med sådan en lille flok nadversøgende mennesker på en almindelig hverdag. Jeg føler mig noget taget ved næsen, ikke så meget fordi der ikke er altergang, som fordi det er annonceret - og så atter dementeret - mindre iøjnefaldende, lige ved opgangen til koret. Det er faktisk at give folk en anden vare end den, de kommer for at købe... Nå, lad gå, man får da i det mindste lejlighed til at se "The Church of England" i funktion og ikke kun føle sig som en nysgerrig turist.

Til gengæld kan man næsten føle sig som et dyr i zoologisk have, for mens tjenesten skrider frem, sker det flere gange, at nogle af de besøgende nede i kirkeskibet (som er afspærret med en snor), standser op og ser på disse mærkelige væsener, der skiftevis beder med på bønnerne, lytter til tekstlæsningerne, står eller knæler etc. Selve tjenesten er yderst stilfærdig og "lav", selv efter danske forhold. En ung mand, sikkert en teologisk student, med sin hvide korskjorte og sit sorte skulderklæde (ikke en stola) leder gudstjenesten, som altså følger rituallet for den sædvanlige altergangsgudstjeneste, blot uden altergang. Og det er det, der forekommer en at røbe en manglende teologisk forståelse. At der holdes en hverdagsgudstjeneste uden altergang, er naturligvis i sin orden, men man skulle dog synes, at man i det mindste i den engelske kirke havde så megen liturgisk sans, at

man så holdt den som en tidebøns-lignende tjeneste (som "Mattins" eller "Evensong") - og ikke, som så ofte i Danmark, som en "amputeret" højmesse. Jeg sidder i en af de gamle korstole i nordsiden. Lidt højere oppe sidder en dame - i sydsiden to andre damer. Det er alt. Vi fire danner et kvadrat - med liturgen lidt østligere, nærmere ved alteret, som han ikke en eneste gang vender sig imod. Til sidst sendes vi bort med velsignelsen, mens liturgen, efter at have afført sig sin messeskjorte, kommer ned og siger godmorgen.

I og for sig en smuk og stilfærdig tjeneste, præget af bøn, navnlig af forbøn. Men den aflyste "communion," som så i stedet blev holdt som en "højmesse" - uden hverken altergang eller prædiken - synes at røbe, at Newmans's ånd for længe siden har forladt denne ærværdige kirke. Man *havde* dog vist ventet sig *lidt* mere af en engelsk gudstjeneste, også selv om det var på en hverdag.

Det var unægtelig meget anderledes at være i St. Mary Magdalene's og deltage i gudstjenesten dér. Vi kom derind, min familie og jeg, dagen efter vores ankomst til Oxford. I al stilfærdighed blev der, en sen tirsdag eftermiddag, læst aftensang og messe af sognepræsten The Rev. Canon Hugh Wybrew, som tog hjerteligt imod os og bød os velkommen som nadvergæster. Han har været kirkens sognepræst siden 1989 og har tidligere været præst ved Church of the Resurrection i Bukarest før kommunismens fald og

er dybt indlevet i den ortodokse kirkes liturgi og teologi. Som præst ved St. Mary Magdalen's er han omgivet af en stor og broget menighed, som kommer dels fra det gamle sogns område - dels udenfor dets grænser: studenter, forretningsfolk, husmødre, ældre og yngre, som alle synes at tage flittigt og aktivt del i gudstjenestelivet. Ligeledes er mange engageret i frivillige opgaver i og omkring kirken, først og fremmest med dem, der har med gudstjenesten at gøre. Dem (gudstjenesterne) er der mange af. To gange om dagen holdes der messe, lige før middag - og igen kl. ca. 18 - med forudgående aftsang, som ligeledes læses. Denne holdes helt efter "Book of Common Prayer". I den øvrige liturgi anvendes "The Jerusalem Bible" - samt den (romerske) treårige tekstrække med - (som hovedregel) GT-læsning, NT-læsning (epistel) og evangelium. Liturgien ligger temmelig tæt på den romerske, men dog således, at man aldrig lades i tvivl om, at man befinder sig indenfor rammerne af "The Church of England". Således er f.eks. alteret ikke som i Romerkirken udskiftet med et bord, og præsten vender, som i Danmark, ansigtet mod alteret (mod øst) under de dele af liturgien, som sædvanligvis udføres på denne måde.

Da vi denne tirsdag besøgte kirken og deltog i tjenesten, fortalte pastor Wybrew, at der om lørdagen, den 22. juli, skulle være "Patron Festival," d.v.s. på festen for kirkens

navnehelgen, Maria Magdalene. Biskoppen skulle komme og forestå tjenesten og prædiken. Vi skulle være hjerteligt velkomne.

Vi så frem til dagen med forventning og mødte i god tid i kirken lørdag formiddag. Der var en lille halv time, til gudstjenesten skulle begynde. Kirken var festligt smykket, og menigheden var ved at indfinde sig. Koret og organisten øvede sig på højtryk, folk talte dæmpet, men afslappet. Der var i det hele taget denne mærkværdige forening af det afslappede og det højtidelige, det stilfulde, men alligevel "elastiske", som er så kendetegnende for engelsk gudstjenesteliv.

Efter klokkeringningen kom processionen ind fra sakristiet, udstyret med al den pragt, som en anglikansk kirke kan opvise. Mange ville nok finde en sådan gudstjeneste for "romersk," med kostbare hagler og kåber, røgelse o.s.v. Men man kunne se, at menigheden var med i det hele og glædede sig over det festlige opbud af alt, hvad man kunne mobilisere - til Guds ære. Oxfords biskop forrettede sin del af tjenesten med naturlighed og værdighed - og så - denne vidunderlige engelske humor og lune, som aldrig bliver til banaliteter og platheder. Og han prædikede, en fin, evangelisk prædiken - med udgangspunkt i de centrale ord fra dagens evangelium: "Rør ikke ved mig; jeg er jo endnu ikke faret op til min Fader ..etc." Han opridsede på en meget fin måde det karakteristiske ved den johannæiske forkyndelse, lige-

som han kom ind på St. Mary Magdalen's historie og pegede på, at her var der en kirke, hvor man, trods eventuelle forskelle i opfattelsen af de kirkelige skikke, ville være ved, hvad man var, et vidnesbyrd om troen på Kristus midt i verden, midt i byen. Alt i denne kirke peger hen på det væsentlige, det ene fornødne. Ganske vist sælger man postkort og brochurer etc., men der er intet af det, der af og til kan få en til at opleve en en-

gelsk kirke som lidt af et kræmmermarked - også selv om man har forståelse for, at midlerne skal indsamles ad frivillig vej. I St. Mary Magdalen's holdes sakramenter, embede, forkyndelse og lære i hævd på en måde, så man fornemmer, hvad der er meningen med dem, ikke som støvede kuriositeter, men som noget, der fungerer, ja som er en nødvendighed i det Herrens år 1995, og til Herrens genkomst.

SE HVILKET MENNESKE

Prædikener til anden tekstrække af Frede Møller, Hinge.

Læst af Anne Jeppesen, Frederikssund.

Se hvilken bog! Tag smudsomslaget af og hold den i hånden. 292 sider i pæn og solid indbinding. Siderne er let gullige, behagelige at se på og røre ved.

Smudsomslaget? Det er næsten synd at sætte det på igen under læsningen. Der kommer let fingeraftryk på den glatte blåsorte overflade. Og bogen er mere behagelig uden. Men omslaget hører selvfølgelig med og giver det allerførste indtryk. Tværs henover går en tegneseriestribe - kalkmalerier fra Hinge Kirke - med glimt fra Jesu lidelseshistorie bl.a. "Ecce homo". Forsideflappen præsenterer Frede Møller, bagsideflappen nævner hans tidligere udgivelser og oversættelser, mens bagsiden fortæller om denne samling af prædikener. Bl.a. loves vi, at de ånder af kærlighed til og ærefrygt for Guds ord, og at

de er livsnære med glimt fra hverdagslivet, menighedslivet og litteratur.

Alt i alt ser det jo godt ud og lyder spændende. Men så må det også være på tide at gå i gang med læsningen, selv om forventningens glæde ikke er den ringeste, og jeg nok ville foretrække et normalt læseforløb, nemlig en prædiken hver søndag resten af kirkeåret.

En stor glæde er det at være sammen med Frede Møller eller rettere det budskab, han har fået lov til at bringe. Det er fast føde. Det er godt brød - med vin til. Halleluja.

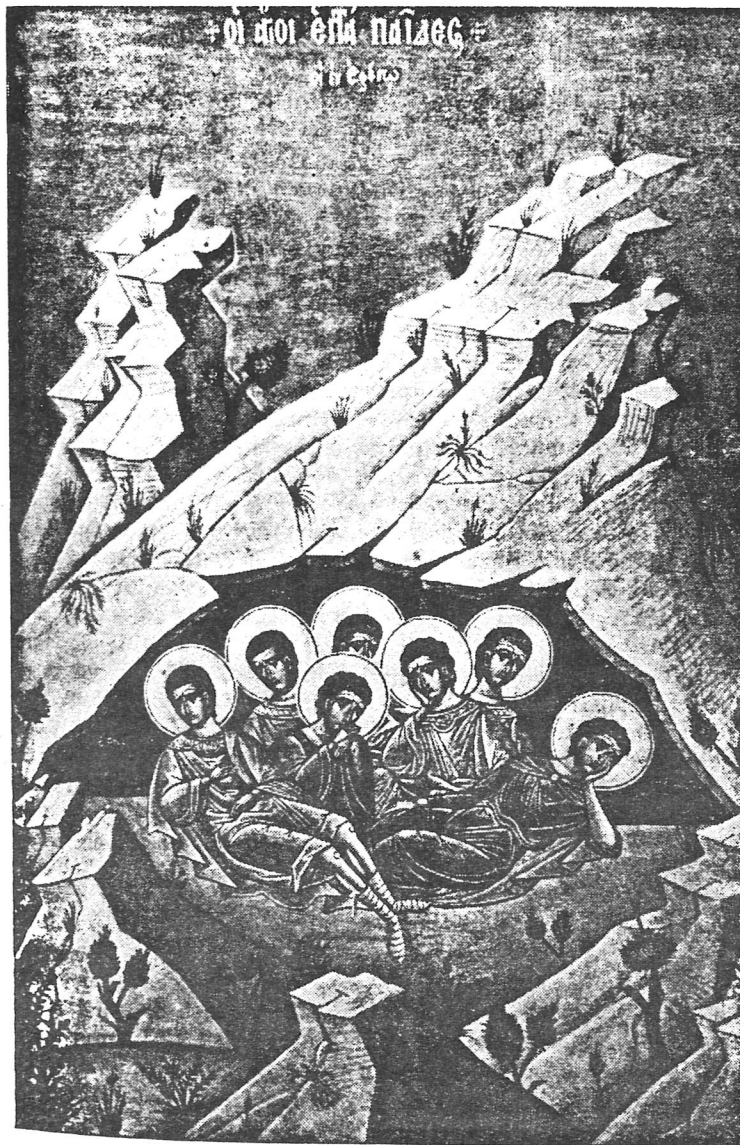
Køb bogen. Brug den selv. Køb den og giv den som gave.

Prisen? Den kender jeg ikke. Men jeg er sikker på, at bogen er penge værd.

Forlaget er i øvrigt Credo.

HELLIGE VIDNER

af Ole Frederik Stjernfelt

De hellige syv ynglinge i Efesus, Maximilian, Exacustodian, Jamblikus, Martinian, Dionysius, Johannes og Constantin.

(Fejres i Østen den 4. august, i Vesten den 27. juli; nævnes i den danske almanak under den 27. juni med ordet "Syvsoverdagen". Se i øvrigt "En lille bemærkning...", Re-Formatio 1995 nr. 4 s. 87.)

Disse hellige levede under kong Decius (249-51); de udnyttede den rette tid og fattede en beslutning, uddelte alt, hvad de havde, til de fattige, gik ind i en hule og bad, dels om at løses fra legemets bånd, dels om ikke at blive overgivet til kongen, og de opgav deres ånd. Men kong Decius, der eftersøgte dem med det formål at ofre til afguderne -, efter at han vendte tilbage til Efesus og erfarede om deres bortgang i hulen, da befalede han, at dens indgang skulle besegles. Efter den tid, da hundrede og firsindstyve (måske nøjagtig 194) år var forløbne, under kong Theodosius den Yngre (408-450), i det otte og tredivte år af hans regering, opkom der en falsk lære om, at der ikke er opstandelse, og da kongens såe, at Guds Kirke var i forvirring, fordi også nogle biskopper blev indfanget af denne vranglære, var han i tvivl om, hvad der skulle gøres. Men han klædte sig i sæk og strøede sig med jord, græd og bad Gud om at åbenbare sig, hvad han søgte.

Herren oversåe ikke hans tårer, men gav tegn på følgende måde. Ejeren af det bjerg, hvor hulen var, ville på den tid indrette en fold for sin hjord, og for at rulle sten frem til byggeriet af folden fra netop den hule, åbnede han døren til hulen. Og samtidig, på Guds bud, stod de syv ynglinge, der var døde derinde, op, og de talte med hinanden, som

var de faldet i søvn lige i går; ej heller var deres klæder, som de var iført, overhovedet skadet af jorden. Og da de var fyldte af erindringen om, at Decius søgte at straffe dem, taler de med hverandre om dette, og Maximilian siger til de andre: Om så vi bliver taget, brødre, lad os stå mandigt og ikke forråde vor tros ædle art. Men du, Broder Jamblikus, gå hen og køb brød og andet mere, for i aftes bragte du os kun få, og sultne faldt vi i søvn. Få også at vide, hvad Decius har til hensigt med os.

Så gik Jamblikus af sted til staden, og han så korsets tegn på porten og undrede sig. Han så det også andre steder, og bygningerne var forandrede og menneskene forandrede, så han troede at se et syn, eller at han var kommen i ekstase. Dog gik han hen til de handlende, fik brødene og gav de sælgende en sølv mønt for dem. Men da han så de sælgende vise hinanden sølv mønten og se på ham og påstå, han havde fundet en skat, da mønten åbenlyst beviste, hvad de sagde, idet den bar en konges præg, der havde regeret for så mange år siden -, blev han grebet af frygt og målløshed, da han troede, han blev genkendt af dem, og at han, tilbageholdt af dem, ville blive overleveret til Kong Decius. Derfor faldt han endog ned og anrøbt dem og sagde: Jeg beder Eder, mine herrer, da I har mine penge i hænderne, så

tag både dem og brødene og lad blot mig komme herfra! Men de sagde: Viis os skatten, og lad os få del i den, ellers overleverer vi dig til døden! Og så snart som sagt, da de såe han betænkte sig, lagde de halsjern om hans hals og trak ham hen på hovedgaden. Og da de havde ført ham til proconsulen, fremstillede de ham til forhør. Da denne så ham, sagde han: Yngling, fortæl os, hvordan du fandt skatten, og hvor meget den er på og hvor! Men han svarede: Jeg har aldrig fundet noget; fra forældre har jeg det, jeg har, og hvad det er, der foregår, begriber jeg ikke. Og proconsulen: Fra hvilken by er du? Fra denne by, svarede han, hvis ellers det er Efesus. Proconsulen: Hvem er dine forældre? lad dem komme til os, og når sandheden er kendt, vil vi tro dig. Den og den svarede han, er min fader, og den og den beslægtet, og den og den bedstefader. Proconsulen siger til ham: Det er fremmede navne uden existens, og da du taler, uden for hvad der siges efter coutume, kan du ikke tros. Jamblikus siger: Hvis ikke du tror mig, når jeg siger sandheden, veed jeg intet andet at sige.

Proconsulen sagde: Din forbryder, din mønt råber ud fra sin indskrift; den er præget for næsten to hundrede år siden, under kong Decius, og du, der er ganske ung, har travlt med at bedrage os? Da faldt Jamblikus for hans fødder, bønfuldt ham og sagde: Jeg beder Eder, mine herrer, hvor er kong Decius, som er i denne stad? De sagde til

ham: I disse tider er Decius ikke; han er borte for mange år siden. Da sagde Jamblikus: Derfor, mine herrer, er I ude af jer selv; men følg mig til hulen, og af beviserne selv vil I måske tro mit ord. Thi jeg veed, at vi flygtede fra kong Decii ansigt, og da jeg i går kom for at købe brød, så jeg, at Decius kom ind i denne stad.

Dette sagde han, og biskop Marinus hørte det, og siger til proconsulen: Jeg antager, at der er sket noget underfuldt i denne sag. Men lad os sammen gå ud med ham. Og de gik sammen med folket, og først gik Jamblikus ind i hulen, dernæst biskoppen, og på den højre side, når man vendte sig fra døren, så de et skrin, der var beseglet med to sølvssegl, hvilke Rufinus og Theodor som kristne havde sat, idet de var udsendt tillige med andre af Decius for at tilstoppe hulen; de havde skrevet også de helliges minde og anført også deres navne på blytavler. Og da alle de udvalgte var samlede tillige med proconsulen, åbnede de og fandt blytavlerne og læste dem; alle blev de ude af sig selv, og de gik ind i hulen og fandt de hellige og faldt for deres fødder og sad og spurgte dem ud. Da fortalte de først om sig selv, så kong Decii misgerninger, og alle var ude af sig selv og lovpriste undernes Gud.

Så gjorde proconsulen sammen med biskoppen pr. indberetning dette kendt for kong Theodosius. Og kongen fyldtes af glæde derover, indfandt sig i største hast på stedet,

kom op i hulen og faldt til jorden og indsmurte de helliges fødder med sine tårer, og hans sjæl jublede og glædede sig, fordi Herren ikke overså hans bøn, men beviste ham for hans øjne de dødes opstandelse. Kongen var nu sammen med de hellige, tillige med biskopperne og ikke få andre ledere, og de hellige blev lidt søvnige, og i deres påsyn gik de bort til Herren.

Da gav kongen kostbare dragter og adskilligt guld og sølv, hvoraf der kunne laves syv skin til de helliges Ære, hvori han bød de skulle lægges. Men om natten viste de hellige sig for kongen og sagde: Konge, lad os være i den jord, vi een gang

opstod af. Så da der var holdt stort møde af biskopper og ledere, henlagde kongen de hellige i jorden, som de selv ved et syn havde bestemt, og da der var holdt glædesfest, gjorde han et ikke lidet gæstebud for de fattige i efesiernes stad, og han gjorde alt folket glad, som fik prægtig rundhåndethed af ham, og de biskopper, der var sat i fængsel for at prædike opstandelsen, kaldte han hid. Og det blev en fælles fest for alle, idet de velsignede og ærede vor Herre Jesus Kristus.

(Oversat efter den byzantinske månedsboga af Munk Fotius, Ole Fr. Stjernfelt.)

HVAD ER DER I VEJEN MED AT VÆRE PROTESTANT

af pastor Jais H. Tinglund, Farsø.

I forbindelse med min bibeltide om *Agnus Dei* på den sidst afholdte familielej bad redaktøren mig gøre rede for min forståelse og min negativt ladede anvendelse af begrebet *protestant*. Et sådant ønske imødekommer jeg gerne, da det for det første forekommer mig rimeligt og desuden giver mig anledning til at samle op og sætte ord på nogle af de tanker desbetræffende, som jeg i tidens løb har gjort mig.

"Protestant" er en af de artsbetegnelser, som det kirkelige sprog er fuld af, og den har det karakteristiske til fælles med de fleste kirkeli-

ge artsbetegnelser, at den er såvel udefineret som udefinerbar. Det er så at sige umuligt at fremsætte en klar og for alle forpligtende og i alle sammenhænge gældende definition af, hvad en protestant er - lige som det er umuligt at fremsætte de samme universelt forpligtende og gældende forklaringer til artsbetegnelser som "grundtvigianer", "missionsmand", "høj Kirkelig" m.v. Den enkelte anvendelse af disse artsbetegnelser på konkrete personer og fænomener afhænger af fornemmelser, sprogøre, situation og sammenhæng, i det hele taget af alt muligt andet end autoriserede definitioner.

Og enhver af disse artsbetegnelser vil have vidt forskellig betydning, også i den enkeltes anvendelse af dem, alt efter sammenhængen. I eksempelvis demografisk og sociologisk sammenhæng såvel som i snævre sammenhænge inden for teologiens enkelte discipliner vil selv jeg formodentlig kunne affinde mig med at være protestant - mon dog ikke?

Det følgende er altså ikke en redegørelse for en ny videnskabelig erkendelse erhvervet gennem længere tids studier, resulterende i en ubestridelig konklusion. Det handler om tanker og fornemmelser, som er mine egne, og hvis konklusion er en sprogbrug, som ikke på nogen måde kan siges at være universelt forpligtende - end ikke for mig selv!

Nuvel, selve ordet "protestant" fandt første gang anvendelse om den gruppe, som ved rigsdagen i Speyer i 1529 gjorde indsigelse imod beslutningen om, at reformationen skulle bringes til ophør, og det ved våbenmagt. De, som protesterede, fik naturligt nok betegnelsen "de protesterende" - *protestantes* hedder det på latin.

At en *protestant* således er betegnelsen for en som protesterer, og dermed i udgangspunktet en negativt ladet betegnelse, betragter jeg nu ikke som noget problem. Et ja til sandheden vil altid være et nej til løgnet. Det er der ikke noget mærkeligt i. Og at Evangeliets forkyndelse i bestemte situationer må få karakter af protest mod kæt-

teriet, det kan alene drages kætteriet til last. Og endelig var den protest, som gav protestantismen navn, vendt imod en såvel human som kristeligt betragtet illegitim magtanvendelse. En sådan protest har jeg uhyre vanskeligt ved at se noget udpræget negativt i.

Dertil kommer, at selve ordet "protest" etymologisk betragtet har et noget anderledes positivt indhold, end vi danskere umiddelbart bemærker. Det stammer fra det latinske *protestari*, at *vidne* for nogen eller noget. Og det er jo ganske positivt at vidne for det, man finder sandt og rigtigt.

Det er altså hverken historien eller det sproglige indhold bag ordet "protestant", som giver ordet dets uheldige *valeur* hos mig. Igen: det handler alt sammen om fornemmelse. Og mit problem er den betydningsnuance, som jeg fornemmer, at ordet har i dets almindeligste anvendelse.

Selv lærte jeg i skolen, at der var to slags kristne: katolikker og protestanter. I Danmark var vi protestanter, ligesom nordmændene og svenskerne og nogle af tyskerne, og hvis vi rejste længere sydpå, var folk katolikker. Sådan var verden indrettet. Med tiden fandt jeg ud af, at folk i England og Skotland også var protestanter, og det var de fleste af amerikanerne også: Jeg fandt også ud af, at der fandtes flere slags protestanter, der var nogle, der hed baptister, og nogle, der hed metodister, og nogle, der hed calvinister, og vi danskere, vi

var lutheranere, og de protestanter, der ikke var lutheranere, de var allesammen noget, der hed reformerte, men det gjorde ikke noget, for vi var i hvert fald protestanter allesammen. Jeg lærte også, at der fandtes kristne, som hverken var katolikker eller protestanter, men ortodokse. De boede ovre østpå. Men det gjorde heller ikke noget. Man kunne stadig godt dele kristenheden op i katolikker og protestanter, for de ortodokse ovre østpå, de var nemlig også en slags katolikker, for de var nemlig meget optaget af gudstjeneste og den slags, og de troede, at der var noget, der var helligt, og de gik i kirke, og de mente vist nok, at det var vigtigt at tro på Gud og holde Hans bud. Og så måtte de jo være en slags katolikker! Og os her i Danmark, vi var altså protestanter.

Siden lærte jeg, at der også var andre end katolikkerne, som gik i kirke og var optaget af gudstjeneste og den slags, og som mente, at det var vigtigt at tro på Gud og at holde Hans bud. Og virkeligheden lærte mig, at denne tvedeling af kristenheden ikke holdt mål med virkeligheden. Ikke så meget fordi den savnede nuancer - i sig selv er det legitimt nok af og til at fremstille et sagsforhold i grove træk - men fordi den i sit udgangspunkt er misvisende. Og heri består mit problem med den uformidlede brug af ordet "protestant"; at ordet hører hjemme inden for rammerne af denne fremstilling af den tvedelte kristenhed; på den ene side står

katolikkerne, på den anden protestanterne, og til denne sidste gruppe hører vi lutheranere, *fordi vi har mere tilfælles med andre protestanter, end vi har med katolikkerne.*

Jeg fornemmer, at vi lutheranere, når vi betegner os selv som protestanter, bekræfter denne tvedeling af kristenheden. Og vi bekræfter, at vi står i stærk modsætning til den katolske kirke, mens vi står skulder ved skulder med de reformerte kirker.

Det er da også en vidt udbredt tankegang blandt læge og lærde og ledere i vor kirke. Desværre er det mit indtryk, at dette ikke så meget skyldes uvidenhed om, hvad der rent faktisk er reformert lære, som fremmedhed over for den bibelsk-evangeliske tankegang, som rent faktisk bærer sand luthersk lære.

Ikke kun i vore egne sammenhænge møder vi denne uvidenhed. Man kan også opleve, at reformerte ledere eksempelvis påberåber sig Luther som støtte for deres fornægtelse af dåbens genfødende gerning eller Kristi virkelige nærvær i nadveren 1).

Omtrent lige så ofte støder man på det syn, at de reformerte og vi ganske vist ser forskelligt på en del spørgsmål, men at ingen af disse spørgsmål er væsentlige. Også dette synspunkt kan skyldes ukendskab til reformert tro og lære, men afslører mindst lige så ofte en grundlæggende fremmedhed over for den bibelsk-evangeliske tro, som er lutherdommens.

Den bibelske forkyndelse af frelsen

ved tro, som den lutherske reformation genopdagede, kan ikke skilles fra den bibelske tro på sakramenterne uden at blive til noget andet. Frelsen er ikke blot i al almindelighed vundet ved Herrens lidelse og død, den rækkes også til den enkelte af Ham selv, nemlig i nådens midler, i det forkyndte Evangelium og i sakramenterne. Frelsen er ikke en død Frelser, men en sådan, som lever og virker, og som netop lever og virker som Frelser.

Det handler om, hvordan den enkelte får del i den frelse, som Herren Jesus har vundet os. Hvis ikke det forholder sig sådan, at Han selv kommer til os med frelsen, bliver frelsen - i hvert fald visheden om frelsen - noget, som den enkelte selv må tilkæmpe sig ved at udvise en tilstrækkelig dyb anger, en tilstrækkelig stor grad af overbevisning eller en tilstrækkelig stor taknemmelighed og kærlighed. Og det bliver dermed i siste instans den kristnes egen opgave at erobre eller bevare frelsen.

Og dette er netop tilfældet hos de reformerte. Er de reformerte kirker end meget forskellige i deres tænkemåde, så har de dog dette dogme til fælles, at Guds nåde ikke kan skænkes i sakramenterne, fordi man ikke kan vide præcist, hvem der er omfattet af Guds kærlighed. Den klassiske calvinisme lærer, at en del af menneskeheden er udvalgt til frelse og uvægerlig vil blive frelst, mens resten er udvalgt til at fortabes og ikke på nogen måde til at redde. Til den, som plages af ræd-

sel ved tanken om muligvis at være udvalgt til den evige fortabelse (og hvem må ikke gribes af rædsel ved den tanke?) giver den klassiske calvinisme det råd at søge at aflæse sin udvælgelse til salighed enten i sin verdslige rigdom og lykke, i sin følelsesmæssige grebethed af Bibelen og dens forkyndelse eller i sine gode gerninger.

Modsat lærer arminianismen (som i dag må siges væsentligst at have erobret den reformerte verden), at det er op til det enkelte menneske selv at erobre frelsen ved den fri viljes bevidste valg - eventuelt med Helligåndens assistance. Kun den, som foretager dette valg med tilstrækkelig inderlighed, er omfattet af frelsen i Kristus. I evangelikale sammenhænge fremstilles dette valg oftest som et *commitment to Christ*, et fast forsæt om at tilegne sig en livsstil bestemt af den bibelske etik.

Ingen af disse anskuelser giver plads for den sakramentale virkelighed, som forkyndes i Skriften, at Kristus selv er til stede i sin menighed og selv som den nærværende giver den enkelte del i frelsen. Og dermed viser det sig også, trods det at såvel lutherske som reformerte formelt anerkender læren om retfærdiggørelse ved tro alene, at enigheden herom kun er tilsyneladende. For det reformerte trosbegreb er et ganske andet end den bibelsk-lutherske forståelse af troen som modtagelse af den Guds nåde, som Han storsindet og nådefuldt udøser over enhver, som hører Evangeliet (fortsætter side 55)

KIRKELIG FAMILIELEJR 1996

"Se, hvor godt og lifligt er det, når brødre bor tilsammen!"
(Ps.133,1).

Fra fredag den 12. til fredag den 19. juli
på Sundeved-Centret,
Stenderup Kirkebakke 4, Nybøl, 6400 Sønderborg.

Fredag den 12. juli: Ankomst i løbet af eftermiddagen.
Kl. 17,00 Højmesse, prædikant: Hans Jørgen Th. Mortensen.
Kl. 18,30 Aftensmad og velkomstaften.

Dagligt program:

Kl. 8,00 Morgensang (laudes) i kirken, derefter hejses flaget.
Kl. 8,30 Morgenmad.
Kl. 10,00 Bibeltime/foredrag (der arrangeres pasning for mindre børn).
Kl. 12,00 Frokost.
Eftermiddag: Samvær, leg, udflugter og lignende.
Kl. 17,20 Procession og aftensang (vesper) i kirken.
Kl. 18,15 Middag.
Kl. 20,00 Flaget tages ned, derefter aftenprogram: Lejrball, oplæsning, fællessang, kaffe og lignende.
Kl. 22,00 Aftenbøn (completorium) i kirken.

Søndag den 14.:

Kl. 9,45 Skriftemål.
Kl. 10,00 Højmesse, prædikant Jais H. Tinglund, Farsø.
Kl. 12,00 Festlig søndagsmiddag (også for evt. gæster).

Onsdag den 17. og fredag den 19.:

Kl. 7,30 Morgenmad
Kl. 8,30 Højmesse, prædikant onsdag: Henrik Ertner Rasmussen, tidl. Cairo, prædikant fredag: Peter Østerby-Jørgensen.
Derefter om onsdagen : Fælles udflugt.

Om fredagen: opbrud inden middag.

Bibeltimer/foredrag:

Lørdag: Nete Ertner Rasmussen, tidl. Cairo: Helgener fra den koptiske kirke.

Mandag: Hans Jørgen Th. Mortensen: Hellige mænd og helgener i Østkirken.

Tirsdag: Erik Sloth, Bevtoft: Hans A. Krüger (1816-81), en sønderjysk mand.

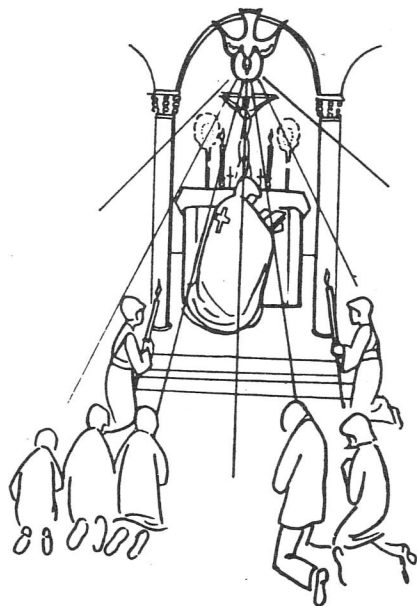
Torsdag: Aage Laursen, Aabenraa: Paul Gerhardt, liv og salmedigtning.

Priser: Hele centret lejes for 1.500 kr. pr. døgn, i alt 10.500 kr. Dette beløb deles ligeligt mellem de tilmeldte voksne; i 1995 betalte hver voksen 550 kr.

Spisning: Alle spiser i fællesskab. Prisen for fuld kost kan først meddeles ved lejrens slutning; som udgangspunkt sættes på 200 kr. pr. person, mindre børn 100 kr.

Nærmere oplysninger hos og tilmelding senest den 31. maj til: Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen, Galtrup Præstegård, 7950 Erslev Mors, tlf. 97 74 10 76, eller sognepræst Hans Jørgen Thorsgaard Mortensen, 7990 Øster Assels, tlf. 97 76 43 57.

Køkkenet ledes af sognepræst Knud Christensen, Frederikssund.

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

LANDSKONVENT 1996

Hovedtema:

KIRKENS GRUND

16. - 18. maj

i

Sct. Pauls Kirke og menighedslokaler
Århus

Kirkens grund

Alle, der gerne vil fastholde vor kirke på dens grund, indbydes her ved til et landskonvent med gudstjenester, tidebønner, foredrag, udflugt og samvær.

Selv om vi i Danmark ikke som i Norge har et "Samråd på Kirkens Grund", vil vi alligevel gerne være med til at befri, bevare, forny og tydeliggøre vor kirke som en bekendende kirke og sige nej til holdninger og vurderinger, som overordnes Guds ord.

Derfor har vi som tema valgt det norsk klingende "Kirkens Grund".

Gennem tre foredrag: Hvem er Jesus? Hvad er tro? og Hvor er fællesskabet? vil de vigtigste lag af denne grund blive afdækket.

Det er meget vigtigt, at vi besinder os på dette for at kunne stå imod, når modstanden bryder løs.

Det er lige så vigtigt, at vi styrker fællesskabet. Derfor er der også plads til tvangsfrit samvær. Men vigtigst er dog det gudstjenestelige fællesskab omkring vor sakramentalt nærværende Herre. Her banker landskonventets hjerte!

Olav Fog.

PROGRAM

Kristi Himmelfartsdag, den 16. maj.

Kl. 19,00: Velkomst og vesper ved Olav Fog.

Kl. 20,00: Aage Pilgaard: Hvem er Jesus?

Kl. 22,00: Completorium.

Fredag den 17. maj.

Kl. 8,00: Messe. Celebrant: Frede Møller. Prædikant: Sv. Erik Larsen.

Kl. 9,30: Morgenmad.

Kl. 10,00: Generalkapitel efter vedtægterne.

Kl. 12,00: Tolvsang.

Kl. 12,15: Frokost.

Kl. 13,30: Generalkapitel fortsat.

Kl. 15,00: Udflugt til Menighedsfakultetet.

Kl. 17,00: Vesper med procession.

Liturg: Knud Christensen. Prædikant: Carsten Harder.

Kl. 18,30: Middag.

Kl. 20,00: Peter Østerby-Jørgensen: Hvad er kristen tro?

Kl. 22,00: Completorium.

Lørdag den 18. maj.

Kl. 8,00: Messe. Celebrant: Jais Tinglund. Prædikant: H.O. Okkels.

Kl. 9,15: Morgenmad.

Kl. 10,00: Flemming Baatz Kristen: Hvor er fællesskabet?

Kl. 12,00: Tolvsang.

Kl. 12,15: Frokost.

Afslutning ca. kl. 13,00.

og modtager sakramentet.

Man taler som regel om, at reformationen spaltedes i to retninger, en luthersk og en reformert. I virkeligheden må man stille spørgsmålet, om ikke snarere der i udgangspunktet var tale om *to reformationer*. Hvor den reformerte reformation var en *protestantisk* reformation, bestemt af bruddet med den hidtidige kirke, var den lutherske reformation en *katolsk reformation*, bestemt af ønsket om at fastholde og restaurere den kirke, som altid havde været Kristi Kirke, på dens sande arv og grundvold. Den tyske theolog Hermann Sasse udtrykker det på den måde, at man ved synet af en middelalderlig kirkebygning, som nu beboes af en reformert menighed, tydeligt får fornemmelsen af, at det, der her har fundet sted, er en *revolution* snarere end en *reformation* 2), et menneskeligt forsøg på at bygge den sande Kristi Kirke med modsætningen til den hidtidige kirke som grundlæggende princip.

Hvorom alting er, den såkaldt protestantiske verden skilles altså af modsætninger i forståelsen af selve frelsen, som ikke er mindre end modsætningen imellem katolsk og "protestantisk". Ja, man må spørge sig selv, om ikke modsætningerne imellem luthersk og reformert på mange måder er større og mere afgørende, end det som formodes at forene os i en fælles modsætning til det såkaldt katolske.

Jeg tænker her på, at den romersk-katolske kirke alle dage,

trods alle misbrug og vranglærer og endog alle forvanskninger af sakramenterne selv dog har ladet sakramenterne bestå som kanaler, igennem hvilke Guds nåde skænkes den enkelte. Den romersk-katolske lære om frelsen har med et ofte anvendt billede så at sige gjort en ellipse, en figur med to brændpunkter, hvor gerningsretfærdigheden har været det ene og sakramenternes tilsigelse af Guds nåde har været det andet brændpunkt. Trods al reduktion og fordunkling af Evangeliet er syndernes forladelse dog blevet tilsagt igennem skriftemålet og Guds nåde rakt og forkyndt i sakramenterne. Trods et tyndt lag camouflage af formel anerkendelse af, at frelsen sker ved tro, står gerningsretfærdigheden derimod i reformert sammenhæng alene, uden sakramenternes objektive tilsigelse af Guds nåde som korrektiv og støttepunkt for den svage tro.

Jeg fornemmer som nævnt, at identifikationen af os lutherske som protestanter knytter os alt for nært til det reformerte - og at det ved at antyde en for kraftig modsætning til det katolske bidrager til at fjerne os fra den sandt katolske arv (til forskel fra det særskilt romersk-katolske), som det var så vigtigt for den lutherske reformation at fastholde. Gang på gang oplever jeg, at den uformidlede lære om, at vi lutheranere skal være protestanter, indgår et samarbejde med det naturlige menneskes loviske religiøsitet, og af dette samarbejde opstår et alvorligt sjælesørgerisk problem,

derved at et kristenmenneske fastlås i en grundlæggende reformert tænkemåde og ikke tør tage til sig af Evangeliets og sakramenternes tilsigelse af Guds frie og fuldkomne nåde. Gang på gang oplever jeg, at misforstået forpligtethed på det "protestantiske" gør et kristenmenneske fremmed for den klassiske gudstjeneste med den evangeliske og sakramentale opbygning og over for rigdommen ved et liturgisk præget kristenliv. Gang på gang oplever jeg, at ideen om at skulle være "protestantisk" berøver et kristenmenneske modet til at tænke stort om Kirkens og frelsens herlige virkelighed. Gang på gang oplever jeg, at iveren for endelig at være "protestantisk" nok lukker Skriften for et kristenmenneske, tager Evangeliet fra det, binder det i en kristendomstype, som er uden evangelisk glæde, uden tryghed og vished i frelsen som Guds egen gerning og gave, rakt til den enkelte i ordet og sakramenterne til gavn for enhver, som ved troen hører og modtager og overgiver sig til Evangeliets og sakramenternes Kristus-virkelighed.

Derfor bryder jeg mig ikke om at være protestant. For ved at ville være "protestant" *fornemmer* jeg, at jeg gør modsætningen til det romersk-katolske til mit orienteringspunkt og aflægger en usand beken-

delse af samhørighed med den reformerte kristendom og dens sakramentfornægtelse og evangeliefordunkling. Og derved *fornemmer* jeg, at jeg binder mig selv og dem, som udsættes for min forkyndelse, til en kristendomsforståelse, som i sin rædsel for at blive "katolsk" hverken er luthersk, evangelisk eller bibelsk, men simpelt hen protestantisk gerningsretfærdighed i evangelisk forklædning - eller fåreklædning, om man vil. Derved kommer den til at skabe distance i forhold til den Kirkens sakramentale virkelighed og det Kirkens liturgiske liv og den Kirkens sandt katolske arv, som rummer så megen evangelisk rigdom og glæde.

NOTER

1) Et lærerigt eksempel i denne sammenhæng er bogen Roman Catholicism, redigeret af Paul G. Schrottenboer (Baker 1988). Bogen er skrevet af evangeliske ledere fra katolsk dominerede lande med det formål at begrunde, at medlemmer af den romersk-katolske kirke ikke bør have adgang til generalforsamlinger i World Evangelical Fellowship. Den påviser, at romersk-katolske kristne ikke hører hjemme i det evangelikale fællesskab - ligesom den, tydeligt nok uden at vide det, ganske tydeligt påviser, at lutheranere heller ikke gør det!

2) "Was heisst lutherisch?", 1934. Engelsksproget udgave "Here we stand" først udgivet i 1938 af Harper & Bros, New York. En udvidet engelsksproget og uhyre læseværdig udgave fra Lutheran Publishing House i Adelaide, udgivet 1976, er tilgængelig i genoptryk.

DEN DANSKE KIRKE SET FRA CAIRO

af pastor Henrik Ertner Rasmussen

Selv om redaktøren af Re-formatio fik nedenstående brev allerede i november 1995, bringes det alligevel nu.

Kære Knud.

Undskyld at det har varet lidt længe med at få skrevet til bladet. Jeg synes ikke, at jeg har så frygtelig meget at skrive om vedrørende bispevalget i Helsingør stift. Jeg vil hellere skrive om Porvoo-erklæringen set herfra. Men jeg gør et forsøg og inkluderer begge dele:

I skrivende stund nærmer juletiden og årets slutning sig, og så er det, man gør status over året, der gik. Det var ikke et år med udelt glæde over at tilhøre den danske folkekirke. Personligt har det givet mig to større chok og skuffelser: Valget af en kvindelig biskop i Helsingør stift og afvisningen af underskriften under Porvoo-erklæringen.

I koptisk orthodox sammenhæng giver valget af kvindelige biskopper i andre kirkesamfund gerne anledning til hovedrysten, og blandt lægfolk chokerede spørgsmål i retning af: "Jamen, hvordan kan de dog finde på sådan noget". Pave Shenouda III selv er ikke så chokeret. Han foretrækker at tage det hele lidt overbærende og humoristisk. I anledning af udnævnelsen af den første kvindelige biskop i den amerikanske episkopale kirke sagde han noget om, at det ville blive interessant at se reaktionen, når den kvin-

delige biskop var indisponeret på grund af graviditet, fødsel eller andre kvindelige årsager. Man aner her nogle gevaldige kulturelle skel mellem Øst og Vest. I de orthodoxe kirker er det f.eks. forbudt for kvinder at modtage nadveren når de har menstruation, så man kan slet ikke forestille sig hvordan kvinder kan forvalte sakramenterne overhovedet, endside i den tilstand.

Desuden er man vant til, at en biskop vælges blandt munke, så at biskoppen altid er 100% til rådighed for sit stift og ikke har familiemæssige forpligtelser som hustru og børn.

Dertil kommer så, at kvinder i Mellemøsten har meget anderledes vilkår end kvinder i Vester. Kvinder er som regel stadig ene om ansvaret for hus og hjem, også selv om de har udearbejde. Man kan bare ikke få ind i sit hoved, hvordan en kvinde skulle kunne klare ansvaret for en kirke, endside et helt stift, ved siden af sine andre forpligtelser som hustru og mor, og man har svært ved at se kvinder som andet i Mellemøsten. Men først og fremmest mener man at have både skrift og tradition for sig, når man ikke ordinerer kvinder til præster og biskopper.

RE-FORMATIO

1

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

Forventningerne til præster og biskopper i Mellemøsten er i øvrigt langt fra misundelsesværdige - og mindst af alt ville man byde en kvinde at skulle leve op til dem. Koptiske præster og biskopper er i sving fra tidlig morgen til meget sent på aftenen hver dag. Der er ikke nogen 11-timers regel og fri-weekends og andet, som danske folkekirkepræster bliver forkælet med. Præsternes løn er nogenlunde som egyptiske statstjenestemænds, d.v.s. de får ca. 200 kr. om måneden - og det er ikke nok til at forsørge en familie for i dagens Egypten. Heldigvis falder der noget extra af via gaver og bidrag i anledning af dåb, bryllup og andre kirkelige handlinger. Men det er et arbejde som kræver en mand helt og fuldt - og som derfor kræver, at hustruen får hjemmet til at fungere. Det behøver ikke at betyde at en koptisk præstekone må opgive enhver form for selvrealisation. Hun deltager faktisk i sin mands pastorale tjeneste, også liturgisk, idet hendes medvirken f. eks. er obligatorisk ved dåb af kvinder. Endvidere er der præstekoner, som maler ikoner og er ivrige medhjælpere i sognets diakonale arbejde. Ikonmalerens arbejde er højt respekteret, faktisk på linje med en præst, for det betragtes som forkyndende. Også på det diakonale område gør mange kvinder et stort arbejde, og nogle får også penge for det.

Mange kvinder underviser i søndagsskolerne, som ikke bare er en aktivitet ved siden af gudstjenesten,

hvor de børn, hvis forældre nu tilfældigvis er i kirke den dag, bliver "parkeret". Nej, det er simpelt hen kirkens dåbsundervisning, som er indrettet med klasser fra børnehaven og op til hvad der svarer til 3.G., og den deltager alle kristne børn i som en selvfølge, hvis de har noget med kirken at gøre. Undervisningen foregår efter messen, og man har ikke konfirmationen som gulerod, for den foretages sammen med dåben, også ved spædbarnsdåb. Denne undervisning er med til at gøre børnene fortrolige med de bibelske fortællinger, kirkens liturgi og symboler samt med helgenernes liv og levned. Her kan kvinder altså være med i det forkyndende arbejde, og selv om undervisningen i søndagsskolerne foregår under præsternes tilsyn, er det ikke noget, præsterne til daglig giver sig af med. En gang imellem kommer de på besøg i klasserne og overhører børnene, og det gør biskoppen også til tider. Men kvinder kan have meget vigtige opgaver og ansvarsområder i kirken, selv om det kulturelle miljø ikke er befordrende for at kvinder kommer helt frem i forgrunden som politiske og religiøse ledere.

Den forrige patriark, salig pave Kyrillos VI, gav faktisk en priorinde for et nonnekloster rang af biskop, uden at hun dog blev ordineret til det. Men det betyder, at hun selvstændigt bestyrer klosterets drift og formue, hvilket ellers er usædvanligt, idet det normalt er en opgave, der sorteres under den biskop, der

har tilsyn med klosteret - normalt har man ikke turdet overlade disse ting til kvinder! Men pave Kyrillos anerkendte vedkommende priorindes nådegave på dette punkt og gav hende en biskops ansvar og autoritet.

Personligt er jeg ikke direkte berørt af, at flertallet af menighedsrådsmedlemmerne i Helsingør stift stemte for en kvinde. Men en dansk underskrift af Porvoo-erklæringen ville have haft den effekt, at det sandsynligvis havde lettet min adgang til at celebrere messen i den episkopale kirke i Egypten, hvor jeg nu har tjent i 6 år som prædikant og medhjælper ved uddeling af alterets sakramente. Den lokale biskop ville nok i det spørgsmål have fulgt de britiske og irske provinsers eksempel.

Jeg kan kun håbe, at Canterburys *principielle* anerkendelse af min ordination kan bevæge den egyptiske biskop til at give mig tilladelse til at forestå sakramentforvaltningen, når der er brug for det, og det kan der sagtens blive, da domprovsten skal være bortrejst i en måned

og en assisterende kapellan rejser hjem. Før har vi været nødt til at aflyse messer og lade mig læse Morning Prayer i stedet - og det har da forekommet underligt, også for menigheden, som er vant til at høre min forkyndelse og til at jeg leder visse dele af liturgien, såsom kirkens forbøn. Derfor havde jeg håbet på et dansk ja til Porvoo-erklæringen, så vi lettere kunne komme af med sådanne kunstige skel mellem hvem der har tilstrækkelig med "apostolske successionsmolekyler" i sig og hvem der ikke har det, som en engelsk missionær spøgende udtrykte det. Mit gæt er, at englænderne vil vurdere i hvert enkelt tilfælde, om en dansk luthersk præst kan få lov til at forvalte sakramenterne i en anglikansk kirke. Foreløbig har jeg dog haft den glæde at kunne medvirke ved håndspålæggelsen ved en anglikansk præsteordination.

Disse var ordene. Jeg håber, de kan bruges.

Kærlig hilsen,
Henrik.

KIRKESYNET

af pastor Knud Christensen, Frederikssund

I det danske kirkebillede er der mange skoler. En af dem er Præstehøjskolen i Løgumkloster. Det er Kirkeministeriet, der driver skolen, og den ledes af en rektor og en bestyrelse. Foruden rektor er der to fastansatte lærere, og så indkalder

man forskellige foredragsholdere til de forskellige kurser, der afholdes for præster i Den danske Folkekirke. Kurserne er af forskellig varighed, vekslende fra een til fire uger. Undertegnede har deltaget i et kursus af to ugers varighed, og

emnet var: *Kirkesynet i folkekirken - kirkesynet i europæiske kirker*. Den øst-romerske kirke i Europa blev næsten ikke berørt, men det blev den vestromerske og de reformerte kirker til gengæld. En hel del af de seneste økumeniske tekster blev gennemgået, og så vidt jeg kunne forstå, er der enighed om en del ting.

Der er kun een Kirke

Det, at Kirken er splittet op i forskellige kirkesamfund, er ikke efter Guds vilje, for der er kun een Herre og Frelser. Derfor betragter de allerfleste kirkesamfund Kirkens splittelse som en stor nød.

Kirken er...

I Augustana artikel 7 står der: "Men kirken er de helliges forsamling, i hvilken evangeliet læres rent og sakramenterne forvaltes ret". Om denne definition af Kirken er der også enighed. Der, hvor mennesker mødes til gudstjeneste omkring Ordet og Sakramenterne, der er Guds Kirke. Ved at pege på gudstjenesten og dens betydning har vi altså i den højkirkelige bevægelse i Danmark peget på noget, der er enighed om i de forskellige kirkesamfund.

Retfærdiggørelse

For reformatorerne var retfærdiggørelse af tro på Jesus noget meget vigtigt, ja noget der i allerhøjeste grad blev knyttet sammen med sandhedsbegrebet. Om denne tro, altså at vi retfærdiggøres af tro og

ikke af vore gerninger, er der også enighed, selv om man måske giver udtryk for denne tro på forskellige måder.

Det kirkelige embede

"For at vi kan nå denne tro, er der indstiftet et embede til at lære evangeliet og meddele sakramenterne". Således står der i Augustana art. 5. I alle kirkesamfund er der enighed om, at tjenesten i kirken, det kirkelige embede er nødvendigt, og at det er indstiftet. Der er også enighed om, at alle døbte mennesker har del i det almindelige præstedømme. Men så er der til gengæld uenighed om forholdet mellem det almindelige og det særlige præstedømme. Udspringer den særlige præstetjeneste af det almindelige præstedømme eller er det en tjeneste ved siden af det og for det?

Kirkens synlighed

Da Kirken ikke er et hus, men en flok mennesker, der tror på Jesus, er det ikke uvæsentligt at drøfte, på hvilken måde Kirken er synlig og på hvilken måde, den er skjult. Selv om denne problematik bliver behandlet på forskellige måder i de forskellige kirkesamfund, er der enighed om, at Kirken er både skjult og synlig til stede i denne verden. Hvad vi så vil gøre mest ud af, afhænger vel af gemyt og ydre omstændigheder.

Kirkens grundlag

Lige fra mine første skoledage har

jeg hørt noget om, at vi lutheranere bygger kristentro på "skriften alene", hvorimod katolikkerne bygger på både "skrift og tradition". I ingen af de tekster, vi gennemgik på kurset, blev Skriften sat til side, så alle kirkesamfund arbejder ud fra den holdning, at Skriften er grundlag for kristentroen. Men med hensyn til Skriftens placering i traditionen, er der ved at ske et nybrud, og så har man i argumentationen, så vidt jeg kan se, indført noget nyt, nemlig det apostolske. Hvis meningen hermed er, at man peger på den Kirke vi bekender os til i den nikænske trosbekendelse: "(vi tror på) een, hellig, katolsk og apostolisk kirke", så er det vel et udtryk, der ikke bør anfægtes.

Kirken og verden

I alle de europæiske kirkesamfund har man fået øje på en verden i opbrud. Man har set, at det ikke længere er Kirkens tro, der skriver dagsordenen hverken i det politiske eller i det religiøse liv. Derfor står alle kirkesamfund med et fælles problem i forholdet til den verden, Kirken er sat til at leve og fungere i. Så det er da muligt, at den fælles nød fører kirkesamfundene sammen.

Teologiens indhold

Ved de teologiske fakulteter rundt omkring i Europa undervises studenterne i forskellige teologiske discipliner. Siden 1. verdenskrig har der været så mange drøftelser mellem de forskellige kirkesamfund, at

den økumeniske debat fremover vil blive noget centralt i de dogmatiske studier ved universiteterne. På det videnskabelige plan bliver kirkesamfundene altså fremover nødt til at beskæftige sig med hinanden på en helt ny måde.

En luthertekst

I 1539 skrev Luther et skrift "Om koncilerne og Kirken". Fra dette skrift gennemgik vi teksten om kirkens femte kendetegn, "at den indvier eller kalder kirketjenere eller har embeder, den skal besætte". Til den følgende tekst fra dette afsnit i skriftet, som bringes her, (Luthers Skrifter i udvalg, Forlaget Aros, 1980, bind II side 397) stillede jeg et spørgsmål.

Men sandt er det, at i dette stykke har Helligånden undtaget kvinder, børn og udygtige mennesker og alene hertil har valgt dygtige mandspersoner(undtagen i en nødsituation), som man læser flere steder i Paulus' breve, og 1. Kor.14: "En kvinde skal ikke lære i folket". Kort sagt, det skal være en kaldet, udvalgt mand. Børn, kvinder og andre personer er ikke dygtige hertil, selv om de er dygtige til at høre Guds ord, modtage dåb, sakramente og absolution og være rette hellige kristne, som Peter siger. Denne forskel betinges også af naturen og Guds skabning, nemlig at kvinder (og langt mindre da børn og narre) intet styre kan eller skal have, som erfaringen viser og Moses, Gen. 3 siger: "Du skal være din mand underdanig". Evangeliet ophæver

ikke denne naturlige ret, men stadfæster den som Guds ordning og skabelse.

Mit spørgsmål lød således: Hvorfor i al verden skriver Luther sådan? Hvad er baggrunden for hans udtalelse, og hvad vil han med den? Det samme spørgsmål stiller jeg dig, kære læser!

Hvad er formålet

Når man beskæftiger sig lidt med de forskellige økumeniske dokumenter, kan man ikke andet end

stille sig selv det spørgsmål: hvad er meningen med dem? Hvem har taget initiativet til dem? Er den økumeniske bevægelse mon en "grøn" bevægelse, eller er den styret ovenfra, måske oven i købet med et både politisk og/eller et kirkepolitisk formål?

På disse spørgsmål tør jeg ikke give noget svar, men jeg tør godt om søndagen i kirkens store forbøn bede for kirkens synlige enhed, så verden må tro, at Jesus er Guds Søn.

BORGERLIG MORAL ELLER KRISTEN ETIK?

**Det norske bispemødes
postmoderne tilnærmelse til homofilspørgsmålet.**

Af Roald Flemestad,

oversættelse ved Poul Ulsdal.

Rodløsheden og rådløsheden i nutidens kultursituation karakteriseres gerne med begrebet "postmodernisme". Dette udtryk skal betegne, at visionen om "det moderne" ikke længere duer som ledestjerne for samfundsudviklingen. Men tabet består ikke blot i, at de politiske ideologier nu står uden appel, når de peger på fremskridtet. Også fortiden er gået tabt, for i store dele af befolkningen i det vesterlandske samfund undergravede moderniseringsprocessen kristendommens normative styrke samtidig med, at de store samfundsomvæltninger opløste individets bånd til både hjemstedet og familien. Uden fortid

og fremtid står det enkelte menneske i dag alene tilbage med ansvar for at forme sit liv.

Frihed som overordnet værdi.

I denne mangel på orientering, hvor standpunkter og handlinger ikke længere har nogen klar etisk forbindelse, har postmodernismen nu gjort afmagt til en dyd. Fraværet af normativ ledelse har bevirket, at vor nutidskultur ophøjer friheden til en overordnet værdi. I en situation, hvor samfundet bliver mere og mere kompliceret, overlades borgerne til hinanden uden fælles leve-regler. Uden støtte i overordnede bindinger, må den enkelte selv

afgøre, hvilke forpligtelser han eller hun vil gøre til sine idealer. Moral bliver dermed i egentlig forstand en privatsag. Samfundet som sådan nøjes med i lovens form at fastslå visse fundamentale rettigheder som dets kerne-værdier. Menneskerettighedstænkningen kan ses som et forsøg på at udkrystallisere et sådant mindste fælles "maksimum".

Men det etiske imperativ bag disse rettigheder er ofte af negativ art. Samfundet vil sikre minoriteter mod diskriminering ved at godkende deres ret til selvudfoldelse. En gruppes evne til at sikre sig en sådan ret vil da ikke mindst afspejle gruppens evne til at sætte politisk pres bag sine krav. Presset på familien i de seneste årtier kan tjene som vidnesbyrd derom.

Politisk procedure som etisk konfliktløsning.

Det etiske dilemma melder sig først, når den ene pressionsgruppe står imod den anden. Da ingen etisk vision kan gøre krav på at eje sandheden, må konflikten løses politisk ved, at begge grupper indordner sig under de spilleregler, der gælder i det politiske system. Gennem demokratiske procedurer kommer flertalsviljen til udtryk. Og mindretallet forventes at underordne sig majoritetens syn. Mangelen på normative bindinger i det moderne samfund indebærer altså ikke blot, at den enkelte bliver overladt til sig selv med hensyn til sine etiske forpligtelser, men privatsfæren indskrænkes uafbrudt ved, at sam-

fundet stadig udvider politiske gyldighedsområder. Det, som har fået en politisk løsning gennem flertallets vilje, kan ikke underkendes ved, at en minoritet pukker på sin etiske overbevisning.

Bispemødets "svar" på de politiske realiteter.

I et sådant åndsklima er det en konsekvens, at heller ikke statskirkenes biskopper kan drage partnerskabslovens moralske legitimitet i tvivl, når Stortinget nu engang i lovens form har udarbejdet dette politiske kompromis. Men en anden sag er selvfølgelig, om bispemødet faktisk bøjer sig for det politiske systems mere eller mindre udtalte indordningskrav, eller om Den norske Kirke på basis af åbenbaringen vil hævde sin egen vej til sandhedserkendelse.

For at foregribe min konklusion vil jeg straks gøre gældende, at bispemødet på typisk postmodernistisk vis har erstattet kristen normativ etik med borgerlig moral, privatlivets moral. Og denne kapitulation gælder tilsyneladende samtlige biskopper. For til trods for nogen forskellig saglig vægtlægning, er både flertal og mindretal i Bispemødet enige om en "procedural" og ikke en normativ løsning på problemerne.

Mindretallet

Indledningsvis anfører mindretallets tre biskopper, at selvom de bibelske tekster om homofili ikke er uvigtige, kan de ikke "bære tyngden" af

de etiske argumenter til sagen. Mod disse tekster står ikke blot det dobbelte kærlighedsbud; men det lutherske skriftprincip forudsætter, at "både de enkelte bibelsteder og theologisk/etiske systemer står og falder med, om de ...driver på Kristus". Dette desto mere, som "Luther har lært os, at Bibelen indeholder Guds ord og ikke uden videre er identisk med Guds ord". På et sådant hermeneutisk (fortolkningsmæssigt) grundlag advarer mindretallet mod, "at man ved hjælp af en logisk kombination af bibelsteder konstruerer etiske systemer, som i realiteten bliver nådeløse".

Denne skriftforståelse synes i sin rimelige konsekvens at indebære, at den bibelske formaning ikke giver etisk vejledning, hvis de materielle normer opleves som for krævende. Mindretalsindstillingen konstaterer da også, at de homofile som gruppe har større "byrder pålagt" end de heterofile. Det, at de ikke kan få lov til at "leve i overensstemmelse med deres identitet, er det samme som at være ufri og udsat for et stærkt psykisk pres". Følgelig "må kirken finde veje til at fremme åbenhed og til at modvirke oplevelsen af skam forbundet med at søge efter seksuel identitet".

Det moralske imperativ i mødet med homofilt samliv kan derfor ikke udmøntes som et krav til de homofile om at underordne sig de bibelske normer som udtryk for Guds vilje; men den etiske fordring består i, at den homofile er tro mod sit "livsprojekt". Det må kirken

da også anerkende uden at foreskrive konkrete handlingsnormer: "Uanset opfattelse om homofilt samliv må kirken lægge vægt på at synliggøre respekten for de mennesker, som ud fra en alvorlig kristen overbevisning kan vælge homofilt samliv".

I praksis synes dette at betyde, at kirken skal hjælpe den homofile til "at sige ja til sin seksualitet". Hvis den homofile kun henvises til seksuel afholdenhed, "indebærer (dette nemlig), at det bliver umuligt at opleve sig selv som et helt menneske". Dette selvrealiseringsmotiv får mindretallet til at afstå fra bibelske normer samtidig med, at hele problemområdet privatiseres, idet man konkluderer: "Spørgsmålet, om homofilt samliv er synd, kan ikke besvares. Det må blive en sag mellem den homofiles samvittighed og Gud. Et homofilt samliv, som er båret oppe af tro og kærlighed, har i alle tilfælde moralske kvaliteter af genuin kristen karakter".

Flertallet

Tilsvarende finder flertallet det "væsentligt, at kirken magter at give plads for homofiles erfaring af smerte ... og oprør". De 8 biskopper fastslår, at "der ikke er grund til at betvivle, at der findes ansvarlige valg, som leder til homofilt samliv ... Også i sådanne forhold findes menneskelige kvaliteter, som i sig selv svarer til etiske værdier". Det er vanskeligt at komme uden om, at dette lyder som en principiel anerkendelse af homofile forbindel-

ser som et ægte og legitimt udtryk for menneskelig kærlighed.

Imidlertid understreger de 8 biskopper på den anden side, at "kirken ikke kan åbne sig for en principiel etisk pluralisme". Principielt kan dette flertal ikke acceptere, at "retten til selvrealisering er overordnet i forhold til den norm, som hentes ud af Guds ord". Dette får til følge, at "når der tales om respekt for den enkeltes begrundede valg, kan det ikke ophæve ansvaret for at vurdere dette valg på den bibelske norm for samliv".

Men nøgleordene synes at være individets autonome ansvar for selv at *vurdere sit valg*. Kirken vil altså ikke autoritært foreskrive udefra kommende etiske normer - Guds bud. Tværtimod må kirken "synliggøre respekten for de mennesker, som ud fra en alvorlig kristen overbevisning beslutter at ville gøre andre valg end dem, som kirken kan tilråde. Til trods for, at de sætter sig ud over kirkens vejledning, har de i lige så høj grad krav på ... forståelse i det kristne fællesskab. De bør integreres i kirke- og menighedsliv". Samtlige biskopper vil åbne nadverbordet for homofilt samboende.

Spørgsmålet rejser sig da, hvad dette overhovedet kan betyde. Og en slags svar gives vel, når flertallet konkluderer: "De krav om respekt for andres personlige valg og om vilje til at integrere homofile i kirkens liv, der tidligere er understreg- et (i flertalsindstillingen) er ikke ensbetydende med et ja til ansættel-

se af homofile samboende i kirkelige stillinger".

Den etiske pluralisme skal altså undgås ved, at "personer, som lever i et homofilt samliv (ikke) bliver ansat som præster eller i andre stillinger, som har forkyndende, undervisende eller liturgiske funktioner". De homofilt samboende kan altså ikke offentligt repræsentere kirken. Med andre ord: Facaden må være intakt; men i det private kan man gøre, hvad man vil! I praksis bliver kirkens etiske refleksion i homofilisagen altså reduceret til administrative afgørelser i ansættelsesspørgsmål. Denne tilflugt til den administrative fornuft er selvfølgelig ren postmodernisme.

Den "indre logik"

Spørgsmålet om ansættelse af homofile som en symbolsk markering over for offentligheden synes i praksis at være den eneste forskel mellem flertallet og mindretallet. "De 8 biskopper" og "de 3" arbejder ud fra den samme indre logik - at kirken ikke kan give normative "bindinger", som hæmmer de homofiles selvudfoldelse. Sådant har "de 3" klart observeret, at den faktiske uenighed, når det kommer til stykket, er minimal. I indledningen til mindretalsbegrundelsen anfører de nemlig, at de ikke er uenige med flertallet, men blot vil ræsonnere på deres egne præmisser.

Til slut kan da også såvel flertal som mindretal rose hinanden for at have "arbejdet med sagen med den alvor og den ansvarsfølelse, som

kræves". Selv om "det ikke har været muligt at komme frem til et fælles syn i et så vigtigt teologisk spørgsmål", hedder det i den fælles afslutning - fastslår et samlet bispekollegium, at "debatten og uenigheden ikke har svækket den respekt, vi har for hinanden". Inden for rammerne af denne gensidige anerkendelse vil forskellen i synspunkter ikke få praktiske konsekvenser for bispernes embedsudøvelse: "Vi står stadig på det tjenestefællesskab, vi deler som biskopper i den samme kirke".

Faktisk er denne enhed så stor, at bisperne synes at frygte, at meningsforskellene skal kunne forstumme i lutter fordragelighed, for som afslutning skriver de: "Denne enhed på tværs af meningsforskelle må imidlertid ikke hindre os i at fortsætte en åben debat".

Konfliktløsning ved demokratisk procedure

I den fælles efterskrift konkluderer bisperne enstemmigt, at uenigheden ikke må overskygge "det, som er kirkens hovedsag... budskabet om Jesus Kristus". Det er således vanskeligt at undgå den konklusion, at bispemødet definerer hele homofili-spørgsmålet til et adiaforon, som ikke berører det egentlige i kirkens liv.

Uenigheden gælder kun meningsforskelle i den kirkelige debat. "Det er væsentligt", anfører flertallet, "at den teologiske samtale om homofili bliver ført på en måde, som sikrer åbenhed og mulighed for at

kunne formulere saglig uenighed". Og mindretallet giver sin tilslutning dertil, når det med næsten samme ordlyd hedder: "Det er ... væsentlig at den teologiske og kirkelige samtale om homofili bliver ført på en måde, som sikrer åbenhed og mulighed for at kunne formulere en saglig uenighed".

I dette åbne debatklima indbydes der til ikke at drage normative konklusioner af meningsforskelle. Fremfor at se alvoren i det konkrete spørgsmål opfatter bispemødet sig selv som en slags diskussionsklub, uenigheden skal ganske tydeligt ikke op på et plan, hvor det drejer sig om handling.

Imidlertid erkender flertallet, at ansættelsesspørgsmålet og kravet om en ordning for velsignelse af homofile samboende kan blive vanskelig. Skulle man derfor i længden ikke klare at holde hele sagen på debatplan, men bliver tvunget til at træffe konkrete afgørelser, "antager Bispemødet, at Kirkemødet bør have sagen oversendt".

Det er ikke en tilfældig valgt udvej, når flertallet på denne måde går til folkestyrets spilleregler for at løse en konflikt. I Kirkemødet har kirken jo netop etableret den politiske model for at finde sandheden - den demokratiske procedure som organ for majoritetens syn på sagen.

Vox populi - vox dei? (Folkets røst - Guds røst?)

Midt i det alt sammen forbliver imidlertid det ubehagelige spørgs-

mål, hvorvidt en kirke, som opfatter sig som sendt til verden med et opdrag fra Gud, kan løse de teologiske sandhedsspørgsmål gennem flertalsafgørelser i organisationsstrukturen. For hvis demokratets pragmatiske procedure skal anvendes for at give kirkens svar på spørgsmålet om homofilt partnerskab, fraskrives selvfølgelig den etiske tænkning ethvert krav på absolutthed. Det, som siges og gøres til vejledning, henter sin autoritet fra "folkemeningen", som gennem de dertil bestemte instanser også tolker sandheden på et frit grundlag. Men er folkets røst da virkelig

Guds røst?

Det sidste spørgsmål kalder os tilbage til vores postmoderne kultursituation. Som vi anførte i indledningen, er den grundlæggende krise i dagens vesterlandske samfund, at man ikke længere vover at tro, at der findes noget, som er sandt eller usandt. Med sin højst uklare udtalelse om "homofile i kirken" har Den norske Kirkes biskopper gjort sit for at demonstrere postmodernismens påstand om, at der ikke findes andet end private og politiske løsninger på moralske spørgsmål.

NYHED

SERIEN: "Af kirkens tro"

Nr. 3. Jais H. Tinglund: Skriftemålet. Bodens sakramente. 4 s.

Nr. 4. Bertil E. Gärtner: Anden grund kan ingen lægge. Nej til kvindepræstereformen. 4 s.

Pris pr. stk.: kr. 1,- Pris for 10 stk. kr. 8,-

Fås i Re-formatios Forlags ekspedition.

Fik De læst Poul Ulsdals bog "I kirkekampens tegn"? Den kan købes i enhver boghandel.

KØBENHAVNs VESPERRING

2. Pinsedag, den 27. maj kl. 19: Pinse-Festvesper i Hans Egede Kirke. Prædikant: Ole Skjerbæk Madsen. Kaffesamvær. Man slutter med Pinse-Matutin.

På redaktørens loft er der en del gamle numre af Re-formatio. De kan afhentes af eventuelle interesserede.

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst Knud Christensen,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.

Telefon 42 31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Pastor Poul Ulldal,

Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.

Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen,

Galtrup, 7950 Erslev Mors.

Pastor Jais H. Tinglund, Nørregade 54B,
9640 Farsø.

Ekspedition:

Bladet koster 100 kr. årligt i abonnement,
for studerende 75 kr. årligt. Beløbet indbe-
tales til FKF's kasserer, bogholder Jørgen
Poulsen, Christianshavns Voldgade 43,3th.
1424 København K. Tlf. 31 57 53 16. Post-
giro 2 08 81 42.

Re-formatio's Forlag:

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's
Forlag, Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330
Brande. Telefon 75 34 50 61.

Ekspedition og daglig ledelse:

Poul Ulldal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Telefon 75 13 81 05. Postgiro 5 61 60 50.

Fællesskabet

KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst Olav Fog, Præstegårdsvej 11,
Blåhøj, 7330 Brande. Tlf. 75 34 50 61

Bestyrelsen i øvrigt:

Kirketjener Kate Pedersen, Storkens Kvar-
ter 5B, 2620 Albertslund.

Sognepræst Bjørn Hansen, Vardegade 14,
2100 København Ø.

Bogholder Jørgen Poulsen, Christianshavns
Voldgade 43,3th., 1424 København K.

Sognepræst Frede Møller, Hinge Præstegård,
8620 Kjellerup.

Medlemmer betaler 200 kr. årligt til fælles-
skabet. Dette beløb omfatter også abonне-
ment på Re-formatio. Ægtepar 250 kr.
Studerende og pensionister betaler 125 kr.
for enkeltmedlemskab. Pensionistægtepar 150
kr.

INDHOLD - NR. 2 - APRIL 1996 - 38. ÅRGANG

<i>Sloth, Erik:</i> En engelsk sognekirke	38
<i>Jeppesen, Anne:</i> Se hvilket menneske	41
<i>Stjernfelt, Ole:</i> Hellige vidner	42
<i>Tinglund, Jais:</i> Hvad er der i vejen med at være protestant	45
<i>Erner Rasmussen, Henrik:</i> Den danske kirke - set fra Cairo	57
<i>Christensen, Knud:</i> Kirkesynet	59
<i>Flemestad, Roald:</i> Borgerlig moral eller kristen etik?	62